

Резнік С.М.
м. Харків, Україна

ІНТЕЛЕКТУАЛЬНЕ СЕРЕДОВИЩЕ УНІВЕРСИТЕТУ ЯК ВІДПОВІДЬ НА ВИКЛИКИ ІНФОРМАЦІЙНОГО СУСПІЛЬСТВА

Створення освітнього середовища вищого навчального закладу, спрямованого на всебічний розвиток людини, є важливою *науковою проблемою* педагогічної теорії і практики. Середовище – це оточення людини. Створення освітнього середовища означає забезпечення такого оточення (соціального, технологічного, методичного та ін.), яке буде значним чином впливати на цінності, якості, знання, уміння, здібності людини.

Освітнє середовище як педагогічну проблему розглядають у своїх роботах О. Антонова, Е. Зеєр, С. Зенкіна, В. Панов, О. Леонтєва, Е. Скибицкий, В. Ясвин тощо [1-7]. У той же час проблема аналізу освітнього інтелектуального середовища університету в сучасних умовах інформаційного суспільства не достатньо висвітлені у педагогічних працях.

Тому *метою статті* і є аналіз вимог до інтелектуального середовища університету відповідно до викликів інформаційного суспільства.

Сучасний світ, життєве, технологічне, соціальне середовище сучасної людини змінюються надзвичайно швидкими темпами. Зумовлені ці процеси, безумовно, бурхливим розвитком інформаційних технологій. Розвиток сучасної системи вищої освіти також значним чином пов'язаний з процесами інформатизації. Предметний компонент освітнього середовища збагатився електронними засобами навчання. Комунікативні, методичні, інформаційні, технологічні компоненти також зазнали значних змін.

Ці зміни зайшли відображення у нових поняттях, таких, наприклад, як „інформаційно-освітнє середовище” [2, 6] або „віртуальний освітній простір” [4]. Ми ж вважаємо за потрібне, відповідно до особливостей впливу інформаційних технологій на процес освіти, використовувати термін „інтелектуальне середовище університету”.

Аргументами саме цього поняття є такі. Інформаційне середовище – це не тільки можливості, але й спокуса. Інформаційні засоби можна використовувати не тільки для навчання, більш глибокого пізнання певного питання, спілкування по науковим та освітнім темам,

знаходження й ознайомлення з актуальними науковими та навчальними публікаціями тощо. Але, водночас, ті ж засоби відкривають для людини широкі можливості розваг, відпочинку, дозвілля, що було б непогано, якби певна кількість людей не обирала переважно не інтелектуальну, а розважальну діяльність. З'явилися нові явища, які відображаються поняттями „лайкове мислення”, „кліпове мислення”, „тегове мислення”, „комп'ютерна залежність”. Майже постійне використання Інтернету для розваг та поверхового спілкування у соціальних мережах може призводити до зменшення здатності зосереджуватись, сприймати науковий текст, аналізувати складну інформацію. У свою чергу „інформаційний шум” є перепоною для якісного засвоєння знань. Отже, ми вважаємо, що у понятті „інтелектуальне середовище університету” підкреслюється місія навчального закладу в умовах інформаційного суспільства, яка пов'язана з розвитком у студентів зацікавленості інтелектуальною діяльністю та зі здатністю розвивати гармонічну особистість, яка може й бажає максимально реалізувати власний потенціал.

Е. Тоффлер у своїй теорії хвиль як принципи індустріального суспільства визначив: стандартизацію, спеціалізацію, синхронізацію, концентрацію, максимізацію, централізацію. Ці риси притаманні й системі освіти другої цивілізаційної хвилі. Але, оскільки, відповідно до його концепції, сучасне суспільство знаходиться у стані переходу до цивілізації третьої хвилі, то можна спостерігати процеси, протилежні стандартизації та ін., а саме: розмаїття, різноманітність, децентралізація [8].

Для системи вищої освіти це означає, що, відповідно до особливостей інформаційного суспільства, інтелектуальне середовище університету має максимально відповідати цим принципам. Тобто забезпечувати досить велике розмаїття змісту, методів, форм, засобів, методик, технологій, які, з одного боку, вільно обирають, створюють, використовують креативні педагоги, а, з іншого, вільно обирають студенти відповідно до своїх нахилів, інтересів, здібностей.

Сучасний педагог конкурує деякою мірою з різноманітними, у тому числі розважальними, можливостями Інтернету. І тому, бажано було б, щоб зміст освіти не регламентувався стандартами, а був результатом авторських напрацювань та досліджень викладача. Педагог, викладаючи питання, які його захоплюють, тим самим надихає й студента на плідну працю. Авторські педагогічні методики, безумовно, мають включати й креативні знахідки, цікаві для студентів підходи й методи навчання.

Виконання всіх цих умов вимагає, зокрема, децентралізації та посилення автономії університетів. Зменшення бюрократії та збільшення часу для підготовки до занять і розробки авторських методик. Посилення індивідуалізації навчання через зменшення кількості часів аудиторного навантаження, зменшення кількості студентів у групах, введення при розрахунках навантаження викладача часів для безпосередніх індивідуальних консультацій зі студентами для, наприклад, виконання навчальних проєктів або інших складних і цікавих інтелектуальних завдань. Адже саме безпосереднє спілкування „віч-на-віч” викладача і студента забезпечують справжню індивідуалізацію, протилежно до стандартизованого викладання у великій групі студентів.

Таким чином, вимогами до інтелектуального середовища університету в умовах інформаційного суспільства є розмаїття змісту, методів, форм, засобів, методик, технологій, які конструюють викладачі та вільно обирають студенти. Необхідними є децентралізація, посилення автономії, забезпечення індивідуалізації навчання, зокрема введення до обсягів навчального навантаження педагога часу для індивідуальних консультацій зі студентами.

Список літератури:

1. Антонова О.Є. Освітнє середовище вищого навчального закладу як впливовий чинник розвитку обдарованості студентів // Нові технології навчання / Антонова О.Є. – Київ-Вінниця: Ін-т інноваційних технологій і змісту освіти МОН України, Академія міжнародного співробітництва з креативної педагогіки, 2010. – № 62. – С. 24-28.
2. Зенкина С.В. Информационно-образовательная среда как фактор повышения качества образования // Педагогика. 2008. № 6. С. 22-28.
3. Леонтьева О.В. Культурно-образовательная среда вуза как психолого-педагогическая проблема / Леонтьева О.В. // Образование и общество. – 2009. – № 6. – С. 106-111.
4. Околелов О.П. Процесс обучения в виртуальном образовательном пространстве // Информатика и образование. 2001. № 10. С. 66-70.
5. Панов В.И. Психодидактика образовательных систем / Панов В.И. – СПб.: Питер, 2006. – 352 с.
6. Скибицкий Э.Г. Информационно-образовательная среда вуза как средство формирования профессионализма студентов // Информатизация в образовании. 2008. № 8. С. 15-29.

7. Ясвин В.А. Образовательная среда: от моделирования к проектированию / Ясвин В.А. – М.: Смысл, 2001. – 365 с.

8. Тоффлер Е. Третья хвиля / Тоффлер Е. – К.: Вид. дім „Всесвіт”, 2000. – 480 с.

*Рудевич Н.В.
м. Харків, Україна*

КАУЗАЛЬНИЙ ПІДХІД ЯК СКЛАДОВА КОМПЕТЕНТНІСНОГО ПІДХОДУ ПІД ЧАС ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ІНЖЕНЕРІВ З АВТОМАТИЗАЦІЇ ЕНЕРГОСИСТЕМ

Постановка проблеми. В якості визначальної освітньої парадигми України сьогодні виступає діяльнісна парадигма, що орієнтована на актуальні й затребувані життям результати навчання, і яка може бути реалізована за допомогою компетентнісного підходу. Компетентнісний підхід уособлює сьогодні інноваційний процес в освіті, відповідає прийнятій в більшості розвинених країн загальної концепції освітнього стандарту і прямо пов'язаний з переходом на систему компетентностей в конструюванні змісту освіти й систем контролю її якості [1]. З урахуванням сказаного професійна підготовка майбутніх інженерів з автоматизації енергосистем повинна будуватися на засадах компетентнісного підходу, який покликаний підвищити ефективність та якість навчання майбутніх фахівців.

Реалізація компетентнісного підходу ставить цілий ряд методологічних та теоретичних питань, одним з яких є визначення комплексного складу (поліпідхідності) компетентнісного підходу [2].

Основна мета статті. Визначення комплексного складу компетентнісного підходу під час професійної підготовки майбутніх інженерів з автоматизації енергосистем на основі каузального навчання.

Виклад основного матеріалу. На підставі проведених досліджень щодо поєднання дидактичних підходів, можна зазначити, що базовими складовими компетентнісного підходу виступають особистісно-орієнтований, діяльнісний, інтегративний, технологічний та індивідуальний підходи. А, отже, саме ці підходи повинні бути покладені в основу побудови методичної системи професійної підготовки майбу-